

Franc PERKO
Janez POGAČNIK

KAJ
OGROŽA
SLOVENSKE
GOZDOVE

ZVEZA GOZDARSKIH
DRUŠTEV SLOVENIJE

GOZDARSKI NASVETI

mag. Franc PERKO
mag. Janez POGAČNIK

KAJ OGROŽA SLOVENSKE GOZDOVE

Zbirka GOZDARSKI NASVETI št. 3

Ljubljana 1996

CIP - kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

Vsako kopiranje, prepisovanje ali drugo reproduciranje te publikacije brez predhodnega soglasja avtorjev pomeni kršitev avtorskih pravic.

630*4

PERKO, Franc, 1942-

Kaj ogroža slovenske gozdove / Franc Perko, Janez Pogačnik. -
Ljubljana : Zveza gozdarskih društev Slovenije, Gozdarska založba,
1996. - (Zbirka Gozdarski nasveti ; št 3)

ISBN 961-614-06-5

1. Pogačnik, Janez
57970944

Zbirka GOZDARSKI NASVETI št. 3

Urednik: Jurij BEGUŠ, dipl. inž. gozd.

Besedilo: mag. Franc PERKO, dipl. inž. gozd.

mag. Janez POGAČNIK, dipl. inž. gozd.

KAJ OGROŽA SLOVENSKE GOZDOVE

Recenzent: mag. Živan VESELIČ, dipl. inž. gozd.

Lektor: prof. Darinka PETKOVŠEK

Oblikovanje in prelom: Blaž BOGATAJ, inž. gozd.

Naslovnica: Marijan MOČIVNIK, dipl. inž. gozd.

Izdala: Zveza gozdarskih društev Slovenije - Gozdarska založba

Natisnila: Tiskarna BORI v 1.500 izvodih

Na podlagi mnenja Urada vlade za informiranje Republike Slovenije št.
4/3-12-1280/95-23/282, z dne 25.07.1995 sodi publikacija med
proizvode, za katere se plačuje 5% davek od prometa proizvodov.

Posamezna poglavja so pripravili:

Perko: 3.3, 3.9, 3.10, 3.11.1, 3.11.2, 3.11.3, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.4.2, 4.4.3

Pogačnik: 2, 3.1, 3.2, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.11.4

Perko in Pogačnik: 1, 3.6.1, 4.4.1, 4.4.4, 5, 6, 7, 8

Mnogo norosti je v vaši
takoimenovani civilizaciji.
Kot norci
drvite beli ljudje za denarjem,
dokler ga nimate toliko,
da ga v prekratnem življenju
ne uspete porabiti.
Ropate gozdove, zlorablajte zemljo,
zapravljate njena bogastva,
kot da ste poslednji rod,
ne mislite na svoje potomce,
ki bodo živeli za vami.
Govorite o boljšem svetu jutri,
medtem pa gradite bombe,
da bi razdejali svet danes.

(Tatanga Mani)

KAZALO

1	Uvod	7
2	Opis stanja gozdov in njihovega razvoja	9
2.1	Vloga in pomen gozdov	9
2.2	Stanje gozdov v Sloveniji	15
2.2.1	Splošni podatki	15
2.2.2	Stanje gozdnih rastišč	15
2.2.3	Stanje in razvoj gozdov	16
3	Ogroženost gozdov	23
3.1	Sprememba klime in vegetacija	23
3.1.1	Sprememba klime	23
3.1.2	Vpliv klime na vegetacijo	24
3.2	Vpliv onesnaženega ozračja na gozdove	26
3.2.1	Škodljive snovi v ozračju	26
3.2.2	Znaki propadanja gozdov in začetetek razreševanja problematike	31
3.2.3	Propadanje gozdov	32
3.2.3.1	Stanje poškodovanosti gozdov	33
3.2.3.2	Gibanje poškodovanosti pri drevesnih vrstah	34
3.2.3.3	Razporeditev poškodb v slovenskem prostoru	36
3.2.3.4	Zaključne ugotovitve	39
3.2.3.5	Posledice	39
3.2.3.6	Usmeritve	41
3.3	Vplivi rastlinojede divjadi na gozd	42
3.3.1	Večanje številčnosti in širjenje populacij rastlinojedov	42
3.3.2	Vpliv na pomlajevanje gozda	44
3.3.3	Škode zaradi objedanja in lupljenja debel	48
3.3.4	Škode zaradi drgnjenja z rogovjem	49
3.3.5	Posledice neuskladenosti odnosov pri populacijah rastlinojedov	49
3.3.6	Usklajevanje odnosov med rastlinstvom in rastlinojedo divjadjo v gozdovih	51
3.3.7	Kako ugotavljamo usklajenost?	53
3.3.8	Dopustna poškodovanost	57
3.3.9	Potrebni ukrepi za uskladitev porušenega ravnotežja med rastlinojedo divjadjo in rastlinstvom v gozdu	58
3.4	Naravne ujme v gozdovih	65
3.4.1	Sneg, veter in žled	65
3.4.1.1	Opis pojavov	65
3.4.1.2	Obseg in dinamika snegolomov, vetrolomov in žleda	67
3.4.1.3	Razporeditev ujm v slovenskem prostoru	70
3.4.1.4	Posledice	71
3.4.1.5	Usmeritev	75
3.4.2	Drugi izredni vremenski pojavi	75
3.5	Bolezni gozdnega drevja	78
3.6	Škodljivi insekti	82
3.6.1	Hrošči (Coleoptera)	82
3.6.2	Metulji (Lepidoptera)	90
3.6.3	Kožokrilci (Hymenoptera)	91

3.6.4	Dvokrilci (Diptera)	92
3.6.5	Enakokrilci (Homoptera)	92
3.6.6	Ravnokrilci (Orthoptera)	93
3.7	Gozdni požari	93
3.7.1	Število in površina gozdnih požarov	93
3.7.2	Prostorska razširjenost gozdnih požarov	95
3.7.3	Letna dinamika požarov	97
3.7.4	Povzročitelji gozdnih požarov	97
3.7.5	Posledice gozdnih požarov	101
3.7.6	Zaključne ugotovitve in usmeritev	101
3.8	Posegi v gozdni prostor	102
3.8.1	Vrsta in obseg posegov v gozdove	103
3.8.2	Prostorska razporeditev posegov v gozdove	106
3.8.3	Posledice zaradi posega v gozdni prostor	108
3.8.4	Zaključne ugotovitve in usmeritve	109
3.9	Hidromelioracije in rast gozda	110
3.10	Gozd je eno samo nepregledno smetišče	113
3.11	Vpliv gospodarjenja z gozdovi na gozdni ekosistem	113
3.11.1	Sonaravno gojenje gozdov je prilagajanje naravi	113
3.11.2	Poškodbe od miniranja, sečnje in spravila lesa na gozdnem drevju	117
3.11.2.1	Posledice poškodb	120
3.11.2.2	Kaj lahko storimo, da zmanjšamo obseg poškodb in njihove posledice?	122
3.11.3	Onesnaženje okolja pri sečnji in spravilu lesa	124
3.11.4	Izkoriščanje drugih gozdnih dobrin	124
3.11.4.1	Steljarjenje	125
3.11.4.2	Gozdna paša	127
3.11.4.3	Oglarjenje	131
3.11.4.4	Pepelkarstvo	132
3.11.4.5	Smolarjenje	132
3.11.4.6	Pridobivanje lubja in sokov iz dreves	133
3.11.4.7	Pridobivanje drobne gozdne faune, zdravilnih in okrasnih rastlin ter gozdnih plodov	134
4	Za uspešen razvoj slovenskih gozdov morajo biti ustvarjeni tudi določeni pogoji	136
4.1	Neizkoriščen rastiščni potencial	136
4.2	Varnost oziroma riziko donosa	138
4.3	Lastniška in posestna struktura gozdov	140
4.4	Zakonska izhodišča za gospodarjenje z gozdovi in njihovo rabo	141
4.4.1	Gojenje in izkoriščanje gozdov	143
4.4.2	Sečnja kot pomemben gozdnogojitveni ukrep	148
4.4.3	Gradnja in vzdrževanje gozdnih prometnic	149
4.4.4	Financiranje in sofinanciranje gozdarstva	151
5	Problematika in usmeritev nadaljnega razvoja gozdov ..	155
5.1	Problematika	155
5.2	Usmeritev	156
6	Zaključki	162
7	Povzetek	165
8	Literatura	179

1 Uvod

Zveza gozdarskih društev Slovenije je v letni delovni program za leto 1995 vključila med drugim tudi pripravo publikacije z naslovom: "Kaj ogroža slovenske gozdove". Neposredni povod za to temo je bila razglasitev leta 1995 za Evropsko leto varstva narave. Osnovni vzrok pa je v tem, da so gozdovi vse bolj ogroženi. Poleg znanih škodljivih biotskih in abiotskih dejavnikov, ki vplivajo na gozdove, je vse več manj znanih in še slabo proučenih vzrokov ter posledic in medsebojnih povezav, ki jih ogrožajo. Pri večini pojavov, ki ogrožajo gozdove, je posredno ali neposredno glavni krivec Človek, ki je usmerjen preveč v zadovoljevanje svojih potreb in želj, ne da bi zadosti upošteval naravne dejavnike in usmerjal ves razvoj v trajno ohranjanje, vzdrževanje in razvoj naravnih bogastev. S pojavom umiranja gozdov si pri splošni in tudi politični javnosti le počasi utira pot spoznanje, da gozdovi niso neuničljivi in da zahtevajo večjo skrb.

Gozdovi so ena pomembnih ali celo ključnih prvin naravnega okolja, ki so za preživetje človeštva nenadomestljivi. Zato je uvodoma predstavljena njihova vloga in pomen, dani so osnovni podatki o stanju gozdov in gozdarstva ter opredeljeni problemi slovenskih gozdov. Nato pa nizamo pojave, ki ogrožajo naše gozdove. Pri vsakem pojavu skušamo dati njegov kratek opis in dodati čim več podatkov iz različnih pisanih gradiv, tako o obsegu pojava, prostorski razširjenosti, časovni dinamiki, o vzrokih in posledicah ter nakazati nekaj smernic za omejitev, ublažitev ali preprečitev škodljivih vplivov.

Za pripravo knjige je bilo treba zbrati razpoložljive podatke iz različnih gradiv, ki niso vedno popolni ali zajeti samo v enem viru, zato ni bilo mogoče vse pojave škod v gozdovih enakovredno obravnavati. Izvor podatkov je razviden iz navedenih virov v tekstu ali na koncu pri pregledu uporabljenih dokumentov. Želeli smo vključiti vse pomembne podatke o pojavih, ki so dokazljivi in imajo ali so imeli škodljiv vpliv na gozdove.

Namen knjige je, da zberemo na enem mestu čim več podatkov, na podlagi katerih bo mogoče celoviteje in realneje oceniti stopnjo ogroženosti gozdov v Sloveniji. Zato jo bo lahko koristno uporabila gozdarska stroka pri načrtovanju in usmerjanju gospodarjenja z gozdovi. Služila pa naj bi vsem strukturam prebivalstva za boljše poznavanje gozda in vseh nevarnosti, ki mu pretijo z neustreznim